

SPOLOČNÝ JAZYK

Tradičné anglické divadlo nie je nutné predstavovať. Mená Bena Jonsona, Shakespeara, G. B. Shawa alebo Petera Brooka sú všeobecne známe. Angličania se nemôžu sťažovať na to, že ich divadelný život nie je dosť pestrý, pretože si môžu vybrať zo stoviek perfektných produkcií. Na javiskách sa rodí úspech za úspechom. Popri tomto hlučnom ligotajúcom sa svete sa však skrýva aj menej trblietajúci sa svet, ktorý je menej populárny, pre divadlo však prináša nové kvality.

„Theatre in Education“ (TIE) by sme mohli voľne preložiť ako divadlo vo vyučovaní.

V strednej Európe je to pojem neznámy a iba v poslednom období sa začína presadzovať v západnej Európe. Je to typický britský jav, ktorého základná myšlienka však pochádza z Argentíny. Tam sa Paolo Freire, herec-pedagóg, pokúšal pomocou divadelných prostriedkov vyučovať cudzie jazyky. Neskôr tento nápad podrobnejšie rozpracoval Augusto Boal a založil základy divadla vyučovacieho typu, využívajúc všetky vyjadrovacie prostriedky divadla.

O jeho teoretické a praktické poznatky sa opiera aj práca Spiral Theatre Company zo Southamptonu. Podstatou ich práce je vytvorenie nového charakteru kontaktu obecnstvo-herce. Doterajší pasívny pozorujúci divák sa pretvára na aktívneho, vnímajúceho spolutvorcu, ktorý ďalej spracúva informácie, ktoré prijal. Dramatici témy svojich hier čerpajú z konfliktov každodenného života. Popri sociálno-etických témach sa nájdu aj konkrétne informácie - historické, politické, jazykové.

Po predstaveniach zvyčajne nasleduje tzv. „workshop“, počas ktorého obecnstvo analyzuje predstavenie. Táto analýza sa vzťahuje hlavne na sociálno-etické aspekty. Takto vzniká všestranná, pestrá vy-

Po predstavení v Ropley

učovacia hodina, ktorej cieľom je vlastne spoločenská výchova detí.

Jednou z foriem práce, ktorú vyvíja Spiral Theatre Company je príprava predstavení s deťmi a mládežou. Cieľom tohto procesu je rozvíjať ich schopnosti tvoriť a hrať, popri tom vedie ku kolektívnemu čítaniu a tolerancii voči ostatným.

Tejto práci sa zúčastnilo v júli tohto roku 10 žiakov zo Strednej priemyselnej školy s vyučovacím jazykom maďarským v Košiciach spolu so žiakmi Barton Peveril College z anglického mesta Eastleigh.

Akcia sa konala v rámci „Eastleigh Year of the Arts 1992“ a jej sponzorom bola železnica Eastleigh Railway. Pracovný proces sa začal zoznamovaním sa, vybudovaním vzájomnej dôvery pomocou rôznych hier. Veľký dôraz sa kládol na cvičenia sústreďovacieho charakteru, ale vyvíjali sa aj ostatné zložky hereckej práce: pohyb, tanec, improvizácia, hlas, fantázia. Zaujímavým cvičením bolo vytváranie „image“ - živých obrazov - pre rôzne situácie. Napriek jazykovej rôznosti sa žiaci naučili vyjadrovať svoje myšlienky a city divadelnými prostriedkami.

Počas tohto prípravného procesu sa bližšie zoznámili, vytvorili energický tím. Jazykové bariéry sa prekonal, vládla vzájomná tolerancia a pochopenie.

Ďalšou etapou práce bolo spracovanie témy predstavenia. Režisér Chris Baldwin sa rozhodol pre vojnový ľúbostný príbeh zo štyridsiatych rokov.

Žiaci si pozreli viac filmov pre lepšiu predstavu doby a ako historický podklad k vytvoreniu scenára. Ten sa staval pomocou image.

Najprv sa ich zostavilo 10 pre ľúbostné, potom 10 pre vojnové scény. To znamená, že dvadsiatimi živými obrazmi, ktoré charakterizovali najdôležitejšie momenty príbehu sa „napísal“ príbeh. Tieto obrazy tvorili základ scenára. Krok po kroku sa potom rozvíjali jednotlivé obrazy. Pridal sa pohyb, dialógy (trojjazyčné: anglické, slovenské a maďarské), prechod z jedného obrazu do druhého, ich prekryvanie sa. Poslednou etapou práce, ktorej sa opäť tvorivo zúčastnil každý, bol výber hudby, kostýmov, príprava scény, make-upov.

Takto vzniklo dielo napísané a realizované samotnými účastníkmi.

Dve predstavenia, ktoré sa uskutočnili, boli v rôznom prostredí. Prvé v kultúrnej miestnosti klubu Eastleigh Institute a druhé na dobovo zariadenej železničnej stanici muzeálneho charakteru v Ropley. Žiaci zožali veľký úspech.

Cieľom tohto projektu nebolo iba samotné predstavenie. Bolo to viac. Poznávanie ľudí, jazykov, poskytnutie historických informácií. Pedagogický proces využívajúci divadlo, divadelné prostriedky tak, aby sa zúčastňujúci aktívne učili a podieľali sa na tvorbe diela.

A to je úlohou vyučujúceho divadla - Theatre in Education.

□ MARI FABO

SVĚT BAREVNÝCH SLOV

Dramatická výchova je přirozenou křížovatkou různých oborů estetické výchovy. Tvořivý pedagog „dramatu“ nebo vedoucí dramatického souboru využívá zcela samozřejmě i prostředků výtvarné výchovy, hudební a pohybové tvořivosti, ale právě tak her se slovy, písmeny, příběhy, zkratka s literaturou. Mezi ty vedoucí, kteří jsou si vědomi možnosti práce se slovem, patří také učitelka literárně dramatického oboru ZUŠ v Žamberku Olga STRNADOVÁ. Kolekce literárních prací a slovesných her jejích žáků byla oceněna - vedle devatenácti dalších kolekcí - ve 20. ročníku národní soutěže dětského literárního projevu *Náš svět*. (Těm, kteří se s dětmi věnují slovesným a literárním hrám, připomínáme, že uzávěrka 21. ročníku této národní soutěže je 31. března 1993. Do té doby je možné posílat literární práce dětí nebo kolekce slovesných her na adresu: Centrum dětských aktivit, ARTAMA, Sněmovní 7, 118 22 Praha 1.)

Texty, inspirované obrázky z knihy *Ostrov, kde rostou housle*

M o t i v a c e : Prohlíželi jsme si celou knížku, povídali si, jak na nás který obrázek působí. Zakrývala jsem jejich názvy, děti si vymýšlely své. Pak jsme se teprve podívali na jména autorů a název obrázku.

Každý si vytvořil „okruh“ nejzajímavějších obrázků a hledal, proč jsou pro něj právě tyto obrázky přitažlivé. Potom si děti zavřely oči a sledovaly, který z vybraných obrazů se jim nejsilněji zabydlel pod víčky. Srovnávaly si svou obrazovou paměť se skutečným obrázkem.

Na cestu domů dostaly radu, aby se snažily vybavit si pocity, své rozpoložení při pohledu na „svůj“ obrázek, aby nelpely na každé větvičce či puntíku. Měly tedy textem co nejpřesněji zachytit atmosféru obrázku.

KOUZELNÉ JABLKO

(Obrázek - René Magritte: Místnost k naslouchání)

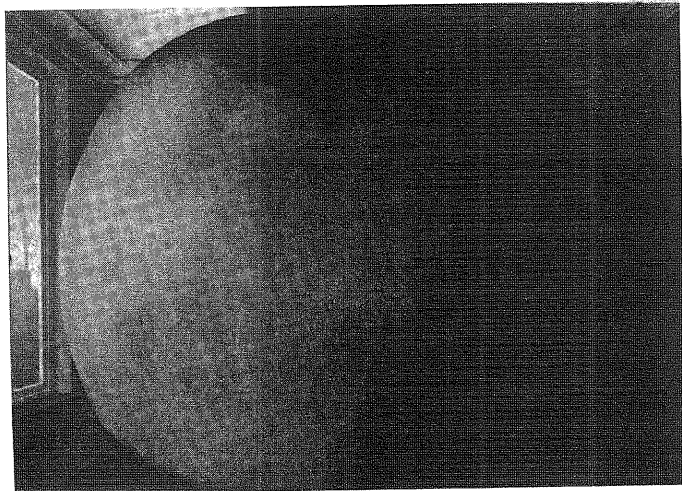
U našeho domu je jablonoň. Každý rok má spoustu jablek. Minulý rok na ní vyrostlo obrovské jablko. Chtěli jsme ho utrhout, ale bylo opravdu moc velké, a tak jsme ho nechali na stromě.

Když jsem jednou přišla ze školy a začala jsem si čist, slyším zuchnutí. Jdu se podívat do ložnice - a vidím to velké jablko. Ale jak se tam dostalo, když ve stropě není díra?

Asi je to kouzelné jablko.

Šárka, 8 let

René Magritte - Místnost k naslouchání 1953

René Magritte - 16. září, 1957

NOC

(Obrázek - René Magritte: 16. září)

Nastala noc. Vysoko na nebi září měsíc a v dáli je vidět tmavý strom.

Zdá se mi, jako by se na mne ten strom mračil. Asi si myslí, že měsíc je hezčí než on. (A kdo ví, co si o měsíci myslí.)

Zato měsíc se zatím krásně rozhlíží po krajině a je mu jedno, co si o něm strom myslí.

Pak měsíc malinko klesne dolů, a já vím, že bude brzy ráno.

Erika, 9 let

LETNÍ VEČER

(Obrázek - René Magritte: 16. září)

Skončil den, setmělo se. Obloha ztmavla, a krajem se táhla šedá barva jako smutná mlha. Večer i ten nejbělejší lístek kopretiny nebyl vidět. Ptáci přestali zpívat a bylo slyšet cvrkání cvrčků a kuňkání žab.

Také kámen u cesty je nenápadný a temný. A strom, který byl ve dne zelený, teď zčernal. Na zem se snáší letní soumrak. Ale i ten se brzy promění v noc. A pak bude jen mezi větvemi prozařovat svit měsíce a na nebi se objeví milióny hvězd. Bude ticho, jen houkání sovy přeruší noční klid.

A my, lidi, budeme jen spát, a nebudeme tušit, že něco tak pozoruhodně krásného se děje noc co noc tak blízko nás.

Jana, 13 let

Inspirace výtvarnými objekty

Motivace: V souboru pracujeme s nonsensovou poezií, hledáme pro ni vhodný „prostor“ v pohybu, zvuku, výtvarnu. Proto jsem také obarvila pruhy organýnu pastelovými, snad trochu snivými barvami. (Hlavně odlišnými od těch, co nosivají dnešní

moderně oblečené děti na sobě, všelijakých křiklavých a neonových a...)

Z jednotlivých kusů látky, probarvených vždy dvěma barevnými tóny, vytvářím na zemi jakési objekty. Tak, jak mě napadá, jak na mne barvy působí. Přidávám, zakomponovávám do každého objektu věcičky, s nimiž jsme si hráli v minulých hodinách. Je to např. šnečí ulita, skořápka od ořechu, mušlička, cvrnkací kulička, obložek, sklíčko, korálek... Vše nasvítím reflektory. Děti přicházejí.

Jsou zaskočené. Hlavně nasvícením. Tuší, že se děje něco významného. Ztichnou a přicházejí se podívat. Dlouhé ticho. Po chvíli se ptám: „Co to asi je?“ Váhání promísené zvědavostí ještě trvá. Pak někdo řekne: „Asi ostrovy.“ (To má opět souvislost s naší předchozí prací, kdy si každý představoval svůj ostrov snů, kam by se utíkal před „tvrdou realitou“, kde by mu prostě bylo vždycky dobře.)

Stále se nikdo nepohnul, ale všichni si „ostrovy“ stále prohlížejí. Ptám se, jestli si na ně nějaký „nezavolal“. Hned se rozběhly k tomu „svému“. (Dvě se setkaly u jednoho a jeden ostrov zůstal opuštěný. Bez přemlouvání jedna přešla k opuštěnému.)

Teď si mohl každý prohlédnout objekt zblízka, pohrát si s ním, představovat si, přemýšlet...

Chci znát asociace, které je napadají. Říkají: moře, jahoda v lese, mlha, teplo...

Povídám, že je to souostroví s průlivy a zálivy, a zdali by nechtěli vyplout na cestu za poznáním těch dalších končin. Mohli by se třeba dozvědět zajímavé věci, sblížit se s jiným světem. Radím, aby si nechali o nové zemi vyprávět - zasvěceně od místního obyvatele.

Děti se setkaly ve dvou dvojicích a jedné trojici. Dochází pro mne k zvláštní situaci. Ony si potichu šeptají, je to plné napětí a překvapení, a já nevím, co si říkají. Na chvíli jsem zavřela oči, a zjišťuji, že je to nádherné „nasycený“ šepot a že ho „nerozbiju“. Kupodivu se tedy na nic neptám. Říkám jen, aby si svou návštěvu na ostrově zapamatovaly, i způsob, jakým se dozvěděly svědectví o něm. Chtěla bych, aby se pokusily zachytit to všechno v literární práci. Bude mít název: Byla jsem na ostrově.

BYLA JSEM NA OSTROVĚ PLNÉM SCHOVÁVANĚK

Byla jsem na ostrově plném schovávanek. Bydleli tam dva kamarádi - Skořápka a Kulička. Měli tam mnoho schovávanek u moře, uprostřed ostrova, no prostě všude. Skořápka chránil Kuličku před nepohodami.

Ostrov měl nádherné barvy - žlutou a zelenou. Taky měl podivuhodný tvar, pod kterým se dalo představit si mnoho věcí.

Ráno tam vycházelo žluté sluníčko, ve 12 hodin bylo žlutozelené, před západem bylo zelené.

Taky tam bylo místo, které bylo nejkrásnější, když svítilo žlutozelené slunce. Tam byli dva kamarádi nejraději. Bylo tam všecičko zelenožluté, i Kulička a Skořápka.

Pak přišla tmavě zelená noc.

Erika, 9 let

OSTROV MĚKKÉ KRÁLOVSTVÍ

Byla jsem na ostrově Měkké království. Je to dvoubarevně hnědý ostrov. Jeho obyvatelé jsou tenci a dlouzí jako špagety.

Když se malí obyvatelé narodí, vlezou s do čtverečků, které tvoří celý ostrov. Také se tomu říká ostrovní látka. Když jsou obyvatelé o 15 let starší, dostanou krabičku na tajemství. Když je to tajemství velké, dostanou velkou krabičku, je-li malé, dostanou krabičku malou. (To tajemství se asi nikdo nikdy nedoví.)

Na ostrově mají velcí i malí své prolézačky, provlékačky a šmodrchačky, kterými ve volném čase prolézají, provlékají se jimi a šmodrchají se.

Teď to důležité. Pod ostrovem vede tajná chodba, která zatím není vůbec prozkoumaná. Třeba vede zrovna na jiný ostrov. - Samé zvláštnosti.

Při každém úplňku se ostrov posune o několik centimetrů, a tak to jde až do patnáctého úplňku. Při něm se ostrov zase posune zpátky.

Ostrov je hnědý proto, aby na něm byli vidět bílí obyvatelé.

Ostrov je fantastický!

Jiřina, 12 let

NA RYBONOSÍM OSTROVĚ

Byla jsem na ostrově. Ale ne na obyčejném. Na Rybonosím. Rybonosím proto, že tvar ostrova připomíná obrovský nos, a že tu žijí dvě rybky. Jedna menší a druhá větší - tlustá.

Celý Rybonosí ostrov je ze sameho písku, z teplého hnědého písku, a nikdy tu není zima. Ze zátoky teče mořská voda na ostrov, kde uprostřed ostrova padá do nádherného jezírka v podobě vodopádu. Tady nejčastěji tráví den dvě rybky. Večer si jen doplavou potůčkem do svého domku a spokojeně spí.

V noci je ostrov tichý. V záři měsíce byste byli okouzleni, stejně jako já, třpytivou vodou v jezírku a malými palmami, které ani nejsou stromy, ale obrovské rostliny, kterých je na ostrově plno. A ještě něčím je tento ostrov zvláštní. Neustále pluje po moři, a proto není nic podivného, když se náhodou octne uprostřed Severního ledového oceánu, a pak si zase odpluje někam k Austrálii. A protože je pořád na ostrově teplo, rybky o tom skoro ani nevědí. Voda, která teče z moře na ostrov, se tu ohřívá, a tak je v ní příjemně kdekoli a kdykoli.

Je krásné navštívit tento Rybonosí ostrov. Nejen kvůli nádherným, kouzelným nocím a slunečným dnům, ale také pro dvě kamarádské rybky.

Jana, 13 let

Texty inspirované verši Edwarda Leara z Knihy třesků a plesků

(Podobnost s žijícími osobami není čistě náhodná!)

*Jeden Matěj ze Svitav
včera koupil velký stav.
Zamotal se do lenu,
když předváděl přadlenu.
Ach - ten Matěj ze Svitav.*

*Jeden Luděk z Vinohrad
má Olinku velmi rád.
Když se spolu pohaštěří,
všude kolem lítá peří -
našemu profesorovi
z Vinohrad.*

*Jedna Hanka z Chocně
zívla velmi mocně.
Do pusy jí vlétl list, může si ho
doma sníst,
naše Hanka z Chocně.*

*Jedna Jana z Jahodové
nosí šaty fialové.
Když se zrovna nerozčílí,
obličej má velmi milý,
známá Jana z Jahodové.*

*Barča z Prahy-Vinohrad
měla jednou velký hlad.
Navštívila všechny stánky
a snědla v nich všechny párky,
Barča z Prahy-Vinohrad.*

*Jeden klokan z Ameriky
umí dělat správné triky -
až na jeden nedostatek,
a to jeho velký zadek.
Náš klokánek z Ameriky.*

*Jeden Luděk z Vinohrad
má divadlo velmi rád.
Když se mu však nepovede,
vždycky na druhé to svede,
divadelník z Vinohrad.*

*Jeden Luděk z Vinohrad
cítíl někde strašný smrad.
A když se dal do poklusu,
zjistil, že má v troubě husu -
kuchař Luděk z Vinohrad.*

□ OLGA STRNADOVÁ

Vyhláшателеm národní soutěže Náš svět je ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, pořádal ji dosud Institut dětí a mládeže (do předloňska známý Ústřední dům dětí a mládeže na Vinohradech, jmenovitě Soňa Pilková) ve spolupráci s dětskými časopisy Mladé fronty Materídouška, Ohníček, Filip a Sedmička a s Centrem dětských aktivit v ARTAMĚ. Do Centra dětských aktivit je možné si rovněž napsat o sborník literárních prací a slovesných her oceněných ve 20. ročníku národní soutěže Náš svět. Sborník obdržíte zdarma.

Rubriku připravuje Jaroslav Provozník